1832. No. 37.

LEEUWARDER COURANT.

DINGSDAG den 17 JULIJ.

Het Publiek wordt bij deze geïnformeerd, dat met Dingsdag den 10den dezer, de nieuwe Wet op de Registratie, Overschrijving en het Zegel ingevoerd is, en dienvolgens, te rekenen van dien dag, de verpligting van de Advertentien op Zegel te schrijven vervalt, maar het nieuwe Zegelregt van 25 Cents, voor iedere Advertentie en voor elke plaatsing, beloopende, met de Opcenten, ongeveer 35 Cents, bij de inzending voldaan of op rekening gesteld zal moeten worden.

DUITSCHLAND.

FRANKFORT, *den* 10 *Julij.* Op heden is alhier publiek gemaakt het protokol der zitting van den Duitschen bondsdag van 28 Junij ll., in welke, door Oostenrijk en Pruissen, uit overtuiging dat de revolutie in Duitschland met groote schreden hare rijping nadert, en slechts, om uit te barsten, noodig heeft dat zij nog langer door de confederatie gedoogd worde, tot behoud der wettige orde en rust in de confederatie, voorgedragen, en vervolgens, met gemeen overleg van al de gouvernementen der confederatie, als besluiten van den bondsdag, gegrond op de finale Weener acte, gearresteerd zijn zes punten, bepalende hoofdzakelijk: dat alle staatsmagt moet vereenigd blijven in het hoofd van den staat, en dat de souverein door geene instelling van kamers gebonden kan zijn tot medewerking met dezelven, dan voor zoo veel betreft de uitoefening van bepaalde regten, en dat de Duitsche souvereinen, als leden der confederatie, alle aanzoek hunner kamers, strijdig met gezegd beginsel, niet alleen het regt hebben te verwerpen, maar daartoe zelfs, overeenkomstig het doel der confederatie, verpligt zijn; dat de kamers aan geenen Duitschen souverein de noodige middelen kunnen weigeren om zijne federale of constitutionele verpligtingen te vervullen, en dat in geval de kamers de bewilliging van belastingen zouden willen afhankelijk maken van zekere inwilligingen, zulks zal moeten aangemerkt worden als te vallen in de termen der artikelen 25 en 26 van de Weener acte, (waarbij de krachtdadige tusschenkomst van den bondsdag voorgeschreven wordt in gevallen van tegenstand of oproer van onderdanen tegen hun gouvernement; dat de inwendige wetgeving der staten met het doel der confederatie niet zal strijdig zijn; dat eene commissie, bij voorraad voor den tijd van 6 jaren, zal benoemd worden om toe te zien op de raadplegingen, voorstellen en besluiten der kamers in de staten der confederatie; dat daar, waar de raadplegingen van kamers publiek zijn, de vrijheid van zijne gevoelens in die raadplegingen te uiten of door den druk gemeen te maken, niet zoo ver gaan mag om de rust te storen; dat eindelijk, in twijfelachtige gevallen, aan den bondsdag de uitlegging der ware bedoelingen van de Weener acte staan zal.

Betreffende de misbruiken der drukpers wacht de bondsdag, volgens dat zelfde protokol, nog het rapport harer vroeger benoemde commissie, om vervolgens op dat stuk eenparige maatregelen vast te stellen.

ENGELAND.

LONDEN, *den* 10 *Julij.* Aangaande het door den Koning der Nederlanden aan de Conferencie gedane voorstel, zegt de *Courier* van gisteren, dat, ofschoon nog niets stelligs uitgelekt is, uit hetwelk op te maken zij, of gezegde Conferencie al of niet ten deele in dit voorstel treden zal, hij niet te min voor zich gelooft, dat de Britsche en Fransche gouvernementen tot het eerste geneigd zijn, en men gevolgelijk Belgie tot het geven van deszelfs toestemming in het voor eenen zekeren tijd verder uitstellen van het voltrekken van het bewuste traktaat overhalen zal, in de verwachting van eindelijk met den Koning van Holland tot eene schikking te komen, welke ook voor de Belgen voldoende zijn zal, en waardoor het bezigen van alle krachtdadige middelen in geene de minste aanmerking komen zal. Ook voegt dit zelfde blad er bij, van eene zeer geloofwaardige hand uit Brussel te weten, dat, zoodra het antwoord van den Koning der Nederlanden in Londen bekend, en twee dagen voor hetzelve formeel aan de Conferencie medegedeeld werd, er bij den Koning van Belgie een zijdelings aanzoek ter verdere onderhandeling gedaan is; terwijl er op ll. Vrijdag aan voornoemden Vorst een half officieel aanzoek van denzelfden aard moet gedaan zijn. Binnen twee of drie dagen, zegt de *Courier*, kan op hetzelve gevolgelijk antwoord ontvangen zijn.

Betrekkelijk de geldelijke overeenkomst, welke ten behoeve van den nieuwen Koning van Griekenland, den Beijerschen Prins *Otho* tusschen Rusland, Frankrijk en Engeland gesloten is, zegt *de Courier* te kunnen verzekeren, dat dezelve eene som van 2 400 000 p. st. bedraagt; en dat de leening, door welke dit montant zal bijeen gebragt worden, onder de bescherming en waarborg van de voornoemde drie gezamenlijke mogendheden gesteld is. Overigens moet het regentschap zich onverwijld naar Griekenland begeven, ten einde het geheele traktaat in uitvoering te brengen.

Volgens berigten van Quebek, van den 11 Junij, is de Cholera aldaar en te Montreal met ongemeene hevigheid uitgebroken, en scheen aldaar in eenen hoogen graad kwaadaardig te zijn. Men zeide, dat de besmetting er door een schip met uitgeweken uit Ierland aangebragt was. De voortdurende treurige toestand van vele distrikten in Ierland heeft in deze laatste dagen het vertrek derwaarts van onderscheidene Engelsche regimenten op nieuw noodzakelijk gemaakt.

Eindelijk is de expeditie van don *Pedro* naar Portugal op weg. Zij is den 27 der vorige maand van St. Michiels gezeild en bestond, naar de laatste opgave van daar, uit 9000 man Portugesche linietroepen, 1500 man Engelsche en Fransche soldaten en 2200 zeelieden. Het volk was met een zeer goeden geest bezield en een voordeelige wind scheen den togt te begunstigen.

Van den 11*den.* De Vertegenwoordigers der vijf Mogendheden vergaderden gisteren aan het *Foreign-Office*, en hielden eene lange conferencie over de laatste mededeeling van den Koning van Holland. De uitkomst dezer bijeenkomst was het besluit om *nog eenen voorslag* aan den Koning van Holland te doen, welke voorslag door de Conferencie beschouwd wordt van zulk eenen aard te zijn, dat dezelve alle kans tot eene bevredigende en eindelijk afdoende schikking van dit moeijelijk geschil aanbiedt. Het spreekt van zelf dat de Conferencie, getrouw aan hare gelofte jegens de Belgen, en in overeenkomst met de meermalen door haar in den naam der vijf Mogendheden gedane betuigingen, voortgaat met aan te dringen op het door de Hollanders ontruimen van Belgisch territoir als den Grondslag tot alle latere onderhandeling; doch aan den anderen kant, worden den Koning van Holland inwilligingen aangeboden, die, zonder aan de vorderingen der Belgen een wezenlijk verlies toe te brengen, hem eenen aannemelijken grond zullen aanbieden om in den nieuwen voorslag der Conferencie toe te stemmen, die *beëindigend en beslissend* wordt verklaard. Weigert de Koning tot den nieuwen voorslag toe te treden, zullen alle onderhandelingen ten einde zijn, en Engeland en Frankrijk, gelooft men, zullen ten behoeve van Belgie tusschen treden. — Dient aangemerkt te worden dat de Conferencie geenen genoegzamen tijd gehad heeft om met betrekking tot den onderhavigen bijzonderen voorslag zich van Koning *Leopolds* gevoelen te verzekeren, doch er wordt hoop gevoed dat hij zich er niet zal tegen kanten.

NEDERLANDEN.

'S GRAVENHAGE, *den* 13 *Julij.* Van gisteren tot heden morgen zijn te Scheveningen 2 personen aan de *cholera* overleden; hersteld 2 en 4 aangetast. In behandeling gebleven 11.

Het geheele getal der cholera lijders, gerekend van den 25 Junij tot den 13 Julij des morgens, bedraagt 76 zieken.

Daarvan zijn hersteld	45
Overleden	20
Nog onder behandeling	11
	76

Ter voorkoming zoo veel mogelijk van te groote vermoeijenis en daardoor ligt bevorderd wordende aantasting door de *cholera*, is, naar men verneemt, zoo hier als elders, de dienst der militaire bezetting sedert eenige dagen verligt. Ook zijn reeds sedert lang bij het geheele leger maatregelen genomen, zoowel om de ziekte zoo veel mogelijk voor te komen en tegen te gaan, als om, bij een onverhoopt ontstaan derzelve, den lijders eene doeltreffende hulp te kunnen verschaffen.

De cholera woedt steeds in Belgie, en vooral in Gend en Mons. Te Brussel doen zich bijkans geene gevallen op Door den Belgischen senaat is de instelling eener burgerlijke en militaire Leopolds-orde mede goedgekeurd.

Men wil voorts, dat de Cholera ook te Zandvliet, in de provincie Antwerpen, zeer nabij de grenzen van Noord-Braband, uitgebroken is.

Volgens ingekomen rapporten, hebben de genomen maatregelen wegens het uitdeelen der kruisen, op den 13 dezer, aan het leger te velde, waarvan wij vroeger gewaagden, dat gevolg gehad, dat de uitgifte alzoo werkelijk heeft kunnen geschieden, en algemeen kan worden genoemd, daar sommige gevallen, welke nog onzekerheid opleverden, spoedig tot beslissing zullen worden gebragt. Te dezer gelegenheid is door Zijne Koninklijke Hoogheid den Veldmaarschalk, Opperbevelhebber, uitgevaardigd de volgende

Dagorder voor het Leger te velde.

WAPENBROEDERS!

In naam des Konings is u het eerbewijs uitgereikt van: TROUW AAN KONING EN Vaderland, dat heden voor het eerst u de borst versiert.

Aan de deugd van trouw, in den krijgsman zoo onschatbaar, paart gij, Nederlanders, de deugd van waren moed; getuige het brons van het geschut, waaruit, op 's Konings bevel, dit eereteeken is vervaardigd.

Het doe u steeds gedachtig zijn aan de tien roemrijke dagen, waaraan wij allen deel hebben genomen.

De vleijende herinnering aan de zege door u behaald, zal u den weg banen, ik durf het u waarborgen, tot nieuwen voorspoed, trekt gij andermaal op tegen vijanden, die, hoe talrijker hunne magt zij, te sterker uw' moed en trouw zullen verheffen, en op te grootscher proeve stellen.

Eerlijk en regtvaardig is onze zaak.

Het Opperwezen, dit mogen wij verwachten, zal ze bekroonen met overwinning.

Maar wat ook de toekomst ons brenge, Koning en Vaderland doen steeds hulde aan de diensten die het leger heeft bewezen, en verlaten er zich veilig op. Komen nieuwe gevaren den geboortegrond bedreigen, wedijveren zullen wij dan in het ijverigst deel te nemen aan die gevaren.

Het eermetaal dat op onze borst is gehecht, zij ten heiligen onderpand dat wij zullen leven en sterven, trouw aan Koning en Vaderland.

Hoofdkwartier Tilburg, den 13 Julij 1832.

De Veld-Maarschalk, Opperbevelhebber van het Leger,
(*geteekend*,) WILLEM, *Prins van Oranje.*

Uit Maastricht van den 8 dezer wordt gemeld dat de Belgische troepen welke de vesting blokkeren, aanzienlijk in getal verminderd zijn en niet meer dan twee duizend man uitmaken. De passagie is weder ongehinderd als te voren, en alleen wordt de toevoer van granen en fourage belet. De levensmiddelen zijn in prijs gedaald. Er hebben volstrekt geene vijandelijkheden plaats gehad en alles, wat sommige dagbladen deswege vermeld hebben, is onwaar.

LEEUWARDEN, *den* 16 *Julij.* Bij koninklijk besluit van den 10 Junij is bepaald: 1. dat voor de buitenlandsche zeevarenden, die uit hoofde van hunne afwezendheid, aan de oproeping voor de dienst der nationale militie nog niet hebben voldaan, voor of bij hunne terugkomst, indien zij of hunne ouders of betrekkingen zulks verlangen, door den gouverneur en twee leden van gedeputeerde staten, plaatsvervangers of nommerverwisselaars zullen kunnen worden aangenomen en in dienst gesteld, en wel binnen den tijd van eene maand na dat de afwezigen van hunne reizen zullen zijn teruggekomen, voor zoo verre niet mogt worden verlengd, zulks reeds dadelijk voor den afloop van dezelve te doen; 2. dat aan zoodanige dienstpligtigen, welke na het sluiten der zittingen van de militieraden, zijn opgeroepen of alsnog opgeroepen zullen worden ter vervanging van miliciens, welke, ten gevolge van het bepaalde bij art. 161 der wet van den 8 Januarij 1817 (Staatsblad no. 1), van de korpsen teruggezonden, door de gedeputeerde staten finaal afgekeurd zijn of zullen worden, de bevoegdheid zal worden gelaten, en zulks, voor zoo veel noodig, met afwijking van 's Konings besluit van den 18 Augustus 1825, no. 150 (houdende: dat er, na het sluiten van de zittingen der militieraden, geene plaatsvervangingen of nommerverwisselingen kunnen worden onderzocht en goedgekeurd dan de zoodanige, waartoe, ingevolge art. 129 der wet van 1817, vergunning zal zijn verleend) om zich alsnog, bij plaatsvervanging of nommerverwisseling in de dienst te doen vervangen, binnen den tijd van ééne maand na dat hunne oproeping zal hebben plaats gehad, met autorisatie op de gouverneurs en twee leden van de gedeputeerde staten, om de binnen dien termijn aangeboden wordende plaatsvervangers of nommerverwisselaars, de militieraad niet vergaderd zijnde, na onderzocht en goedgekeurd te zijn, als zoodanig aan te nemen.

Zijne Majesteit heeft, bij dispositie van den 11 Mei het getal leden der directie over de weduwen en weezenkas, voor de officieren van de landmagt, tijdelijk met twee vermeerderd, en daartoe benoemd den staatsraad Mr. *A. A. Stratenus* en den generaal-majoor *Kesman*, gepensioneerd als hoofd-agent van het departement van oorlog met bepaling, dat zij met den 1 dezer hunne functien zullen aanvaarden. Bij een besluit van den 22 Junij laatstleden is aan den heer staatsraad Mr. *D. C. de Leeuw* en aan den gepensioneerden luitenant-generaal *van Hoey Schilthouwer van Oostée*, op het daartoe door hen gedaan verzoek, een eervol ontslag verleend als leden der voormelde weduwen en weezen-kas, onder dankbetuiging voor de getrouwe diensten, door hen in die betrekking bewezen.

STADS- OF PRINSEN-TUIN.

De ondergeteekende maakt bekend, dat het vroeger aangekondigd schitterend Kunstvuurwerk, met permissie van de Wel Edel Achtbare Heeren Burgemeester en Wethouders dezer stad, op morgen Woensdag den 18 Julij 1832, des avonds ten 11 ure zal worden afgestoken, door den beroemden *P. Chiarini*, eerste Kunstvuurwerker van Italie, die de eer gehad heeft proeven van zijn kunsttalent te geven, in tegenwoordigheid van de eerste Mogendheden van Europa, en sedert zich in 's Gravenhage met der woon gevestigd hebbende, op vereerenden last van Z. K. H. den Prins van Oranje, in Hoogstdeszelfs Tuin een Vuurwerk heeft afgestoken, in tegenwoordigheid van de Vorstelijke Familie. De Entrée is voor ieder persoon 75 Cents.

En op Zaturdag den 21 Julij 1832, des avonds ten 11 ure een voornaam Vuurwerk, volgens daarvan zijnde Programma's, door *M. J. Schuurmans* en *P. de Vries, Pz.*, ingezetenen dezer stad. Entrée 75 Cents.
H. J. BUIJS.

J. en W. van der WIELEN, maken door deze bekend, dat de groote Concert-Zaal, op den avond wanneer het Vuurwerk in den Stads-Tuin wordt gegeven, wederom geopend zal zijn des avonds ten 10 ure.

TOONEELBERIGT.

De Nederlandsche Tooneelisten van den Stads-Schouwburg te Amsterdam, onder directie van T. J. MAJOFSKI, zullen het genoegen hebben te vertoonen, op Dingsdag den 17 Julij 1832: De ONGEHUWDEN, Tooneelspel in 5 Bedrijven, naar het Hoogduitsch die Hagestolzen van *A. W. Iffland*, nooit alhier vertoond; na hetzelve: De OUDERLIEFDE, Opera in 1 Bedrijf, naar het Fransch door *G. Brender à Brandis*, Muzijk van *P. Graveaux*.

Op Woensdag den 18 Julij: De BARBIER van SEVILIE, Groote Opera in 4 Bedrijven, Muzijk van *Rossini*, nooit in het Nederduisch alhier vertoond.

Op Donderdag den 19 Julij: VADER en DOCHTER, of de GEVOLGEN van EENEN ENKELEN MISSTAP, oorspronkelijk Tooneelspel in 3 Bedrijven, door Mr. *J. C. Hönig*; na hetzelve: De KUIPER, Opera in één Bedrijf, naar het Fransch door *B. Rulofs*. — De aanvang ten half 7 ure.

SCHOUWBURG,

staande in het Ruiterskwartier. De ondergeteekende verwittigt het geëerde Publiek, dat hij met zijn Gezelschap Amsterdamsche Tooneelisten gedurende de Kermis alhier eenige Tooneel-Representatien zal geven, waarvan de aanvang is geweest op Zondag 11. Deze Representatien zullen bestaan in de best uitgekozene Stukken en Balletten.
W. G. WEDDELOOPER, *Tooneel Directeur.*

*** Getrouwd:
Harlingen, den 12 Julij 1832.
H. H. HEEP, Jr., en
J. J. FEITZ.

*** Heden beviel voorspoedig van eene Dochter, G. POELMAN, geliefde Echtgenoot van
A. SCHELTINGA OOSTERBAAN, Jz., *Apotheker.*
Harlingen, den 10 Julij 1832.

*** Heden verloste door Gods goedheid zeer voorspoedig van eene welgeschapene Dochter, SJOERDTJE POSTUMA van RIENSTRA, geliefde Echtgenoot van
Sneek, den 15 Julij 1832.
H. K. van der MEULEN.

*** Heden overleed alhier, in den ouderdom van 78 jaren, ANTJE IJPUS LAK, Wed. Jan Roelofs van Wijk, in leven Kofschipper alhier, nalatende een Kindskind.
Dokkum, den 8 Julij 1832.
J. ROORDA.

*** Dezen morgen werd ik in diepen rouw gedompeld, door het overlijden van mijn' geliefden Echtgenoot HENDRIK RITSMA. Hij had pas den ouderdom van 36 jaren bereikt, van welke ik 14 jaren in een' gelukkigen Echt lief en leed met hem deelde. Smartelijk valt mij met mijne kindertjes dit verlies. Doch in den wil van Hem, die ons lot met wijsheid en liefde bestiert, wensch ik ootmoedig te berusten.
Bolsward, den 14 Julij 1832.
IJKE LENTZ, Wed. H. Ritsma.
Deze strekke tot kennisgeving zoo aan Bloedverwanten als Vrienden.

Prijzen der Granen te Leeuwarden, Vrijdag den 13 Julij 1832:
De In- en Uitlandsche Rogge en Tarwe: Rogge *f* 202 : 50 het Last. — Tarwe 10 : 58 de Mudde.
De Boter *f* 28. — Nieuwe Grove Kaas *f* 15 à *f* 17½.

PRIJSCOURANT DER EFFECTEN.

AMSTERDAM, den 14 Julij 1832.

Nederlanden.					Gebl.
Werkel. Schuld...	2½ pct.	42	42½	$42\frac{5}{16}$	
Nieuwe dito 1832	5 »	80	80½	$80\frac{5}{16}$	
Uitgestelde dito.........					
Kansbiljetten............	*f*	15½	16	$15\frac{13}{16}$	
Amort. Sijndicaat	4½ pct.	70	70½	70¼	
————	3½ »	55¼	55¾	55½	
Domein Losrenten.	2½ »				
Handel-Maatsch...	4½ »	85½	86	85¾	
Schatkistbiljetten..	6 »	99	99½	99¼	
————	100..	99	99½	99¼	
————	50..				
Oorlogs-Lasten...	5 pct.	89½	90	89¾	
Leening 1831.....	6 »	95¼	95½	95⅜	
Frankrijk.					
Inschr. op 't Grootb.	3 pct.	67¼	67½	67⅜	
Certificaten van dito	3 »				
Rusland.					
Bij *Hope & Comp.*	5 »	93¾	94¼	94	
Negotiatie 1828...	5 »	95	95½	95¼	
Inschr. op 't Grootb.	6 »	56¾	57	56⅞	
Certificaten van dito	6 »	57¾	58¼		
Cert. dito Hamb. Ad.	5 »				
Dito te Londen gen.	5 »				
Leening 1831.....	5 »				
Pruissen.					
In Londen genegot.	5 »				

Spanje.				Gebl.
Amsterd. Perpetuel	5 pct.	49¾	50¼	$50\frac{1}{16}$
Id. te Par. en Lond.	5 »			
Uitgestelde.......	5 »			
Renten Perpetuel.	3 »	29	29½	29¼
Polen.				
Loten...............	*f*			
Oostenrijk.				
Weener-Bank.....	5 pct.			
Dito	4 »			
Certificaten.......	2½ »			
Metalliek	5 »	84¼	84¾	84½
Dito te Lond. gen.	5 »			
Dito	2½ »			
Bank-Actien......	3 »			
Aand. *f* 100 bij *Roth.*				
Dito - 250 dito....	4 »			
Napels.				
Certific. bij *L. & B.*	5 pct.			
Idem Administratie	5 »	74	74½	
Dito te Lond. gen.	5 »			
Denemarken.				
Negot. in Londen	5 pct.			
Engeland.				
Geconsolideerde ..	5 pct.			
Griekenland.				
Te Londen.......	5 pct.	$21\frac{3}{4}$	24½	

BURGEMEESTER en WETHOUDERS der STAD LEEUWARDEN, gedenken, op Dingsdag den 24 Julij e. k., des morgens ten elf ure, in het openbaar aan te besteden:

Het gedeeltelijk AFBREKEN van het ACHTER GEBOUW van het STADS ZIEKENHUIS, aan den Stadswal, bij het Huis van Opsluiting en Tuchtiging te Leeuwarden, en het WEDER OPBOUWEN van hetzelve, met de bijlevering van alle benoodigde Materialen.

Die hieraan gading maakt, kome ten voorschreven tijd, op het Raadhuis dezer Stad, alwaar, van heden af aan, het Bestek en de Voorwaarden, voor de belanghebbenden, ter lezing zullen liggen.
Leeuwarden, den 16 Julij 1832.
Burgemeester en Wethouders voornoemd,
THIJS FEENSTRA.
Ter ordonnantie van dezelven,
M. S. de WAL.

BURGEMEESTER en WETHOUDERS der Stad HINDELOOPEN, zijn voornemens onder nadere approbatie van Hun Edel Groot Achtb. Heeren Gedeputeerde Staten van Vriesland, in het openbaar bij inschrijving en ophod aan te besteden: De gedeeltelijke VERNIEUWING van de Oostzijde des Buitenhavenhoofds te Hindeloopen, over de lengte van 23 el; met het AANBRENGEN eener Buitenkist van oud hout, langs dit en het volgend gedeelte, te zamen over 35 el, en het PLAATSEN van zes stuks Schoor- of Meerpalen langs het Zeeeinde, op eenen onderlingen afstand van 5 el; — de gegadigden worden verzocht de Biljetten van inschrijving naar vorm en behoorlijk gesloten, op Zaturdag den 21 Julij e. k. op het Raadhuis te bezorgen, en wel des voormiddags ten tien ure, waarna de aanbesteding dadelijk zal plaats hebben. — De Conditien en Voorwaarden zullen van heden af ter Secretarie ter lezing liggen.
Hindeloopen, den 11 Julij 1832.
Burgemeester en Wethouders voornoemd,
A. BUMA.
Ter ordonnantie van dezelven,
J. ALBERTS, *Secretaris.*

GRIETMAN en ASSESSOREN van SCHOTERLAND, zijn voornemens op Woensdag den 18 Julij 1832, des middags ten 12 ure, aan het Grietenijhuis van Schoterland, publiek aan den minstaannemende aan te besteden: Het maken van eenige veranderingen en Reparatien aan de SCHOOL te Heerenveen.
Het Bestek en de Conditien liggen ter lezing aan de Secretarie van Schoterland.

SCHIPPER P. E. van der VLIET, nabij het Vliet bij den Weerklank, in wijk M, no. 275, bij Leeuwarden, maakt door deze aan zijne vorige begunstigers en aan allen welke hem met hunne gunst gelieven te vereeren, bekend, dat hij weder verkoopt alle soorten van GOUDASCHE PIJPEN; belovende eene prompte en civiele behandeling.

GRIETMAN en ASSESSOREN van LEEUWARDERADEEL, voornemens zijnde eenen ONDERMEESTER die den 3den Rang als Onderwijzer heeft verkregen, aan te stellen ter School te Stiens, tegen eene jaarwedde van *een honderd en vijftig guldens*, onder vergunning om buiten de vastgestelde Schooluren, private lessen te geven; zullende de aanvaarding dezer betrekking op 1 Januarij 1833 moeten geschieden, — noodigen bij deze de Personen uit welke als zoodanig wenschen geëmploijeerd te worden, om zich vóór den 10 Augustus e. k., deswegens te adresseren aan de Secretarie, onder franco inzending der vereischt wordende bewijzen van kunde en goed gedrag.
Grietman en Assessoren voornoemd,
v. CAMMINGHA.
Ter ordonnantie van dezelven,
JOH. HORA ADEMA.

DE Notaris P. STEENSMA, te Minnertsga, zal, op Dingsdag en Woensdag den 24 en 25 Julij 1832, telkens des namiddags ten 2 ure, ten sterfhuize van *Janke Harmens Kramer*, te Sexbierum, bij boelgoed en tegen gereede betaling, verkoopen:
Eenige MEUBELEN en HUISGERADEN, bestaande in onderscheidene Goederen, als Kast, Pulpitum, Klok, 2 Bedden, Kussens, Dekens, Linnen, eene groote partij Mans- en Vrouwen Kleederen, Porselein en ander Steengoed, verders Koper, Tin, IJzer, Glas- en Aardewerk, en hetgeen ten dage gemeld meer geveild zal worden.

UIT de HAND te KOOP of voor een *zeer matigen prijs* te HUUR: Een BUITENPLAATSJE, zeer aangenaam gelegen in de nabijheid van den Straatweg bij *Wolvega*. Nadere informatien zijn te bekomen bij den Heer G. POPPE, aldaar, *of* bij den Heer M. S. de WAL, te Leeuwarden.

DIRECTEUREN der NEDERLANDSCHE GROENLANDS en STRAAT DAVIDS VISSCHERIJ SOCIETEIT te *Harlingen*, adverteren, dat de Rekening en Balans over het *zevende* Societeits jaar, loopende van den 31 Mei 1831 tot den 31 Mei 1832, door Heeren Commissarissen van toezigt, ingevolge art. 27 der Statuten, is opgenomen en goedgekeurd en zij, dien ten gevolge, alle Actiehouders *op naam* uitnoodigen te willen compareren op Woensdag den 25 Julij eerstkomende, des namiddags ten vier ure, in het Heeren Logement te Harlingen, ten einde visie te nemen van de Balans en het verslag te aanhooren, naar aanleiding van art. 29 der meergemelde Statuten.
Directeuren voornoemd,
Harlingen, den 10 Julij 1832.
D. C. ZIJLSTRA, *President.*

Onderlinge verzekering voor Brand.

DE GECOMMITTEERDEN van de onderlinge Brand-Assurantie-Societeit over de kantons Franeker, Bolsward en Dronrijp, herinneren door deze de daarbij belanghebbenden, dat de inschrijvingen van VEE, HOOI en GRANEN in de maand Julij des vorigen jaars aangegeven, op den 1 Augustus aanstaande eindigen, en brengen tevens ter kennis van die genen, welke zoodanige voorwerpen wederom verkiezen te hebben ingeschreven, dat de aangaven daarvan in den loop dezer maand Julij moeten geschieden; ten welken einde zal worden gevaceerd des Donderdags voormiddags van 10 tot 12 ure, ten huize van *Anne H. Ruurda*, te Franeker, en ten huize van *Wiebe H. Wiebes*, te Bolsward, alsmede de twee laatste Zaturdagen in deze maand, des voormiddags van 10 tot 12 ure, ten huize van *Jan A. Tekstra*, te Dronrijp. — Zullende na den 1 Augustus e. k. geene aangaven worden aangenomen.
Achlum, den 5 Julij 1832.
Namens de Gecommitteerden voornoemd,
P. M. OFFINGA, *waarnd. Boekh.*

A. N. PRINS, van Groningen, komende van Hamburg met eene collectie van ZELDZAME DIEREN, heeft de eer het geëerde Publiek bij deze opmerkzaam te maken op zijne nimmer alhier geziene prachtige *SLANGEN*, als: *De Diamantslang* uit Afrika. *De groote Ratelslang* uit Amerika. *De groote Boa*, zijnde 37½ Ned. ponden zwaar en omtrent 5½ el lang. *De groote Anaconde* van Java, als ook een *GROOTE KROKODIL* van de oevers van den Nijl, en een *HOTTENTOT*, geboren in Afrika, 350 mijlen boven de Kaap de Goede Hoop.
Bovengemelde koopt en verkoopt alle soorten van *Papegaaijen* en *Kaketoes*, sprekende en niet sprekende. — De Menagerie is geplaatst in het Ruiterskwartier, tegen over het huis van *Mauer*.

Magazijn van Galanterien en Kramerijen.

FRIEDERICH & COMP., berigten aan hunne geëerde begunstigers dat zij gedurende de Kermis voorzien zullen zijn van een fraai assortiment GOEDEREN en NIEUWIGHEDEN, bestaande in fraai geschilderde Spadoozen en Mandjes, Schildpadden Theekistjes, Pleetwerk, Porseleinen Bloemvasen, Witte Doozen om te decalqueren, Vernis, Schildpadden en doorgewerkte Kammen, Flacons, Tafelmessen, Pennemessen, fijne geslepene Kompotten en Roomkommen, Karaffen, Toiletflacons, Wijn en Rijnwijnglazen, alle soorten van fraaije Verlakte Werken, Patentlantarens, Porseleinen Bouillonkoppen, Inlandsch Houtwerk, Lessenaars, Scheer-Etuis, Necessairs, Briefkassen, Poeloeden, Tafelschellen, Speelbakjes, Parfumerien, Zeepen, Bijoutbakken, Toiletspiegels en Kapdoozen, Lederen en Zijden Ceintures, Tasschen, Snuif- en Tabaksdoozen, wijders Draagbanden, Beurzen, Scheermessen, Scharen, enz., enz.
Ook wederom hebben zij ontvangen Katoenen Parapluis à *f* 2 : 40, en Lampen à *f* 5 : 50 met modische Ballons, ten huize van J. D. LEICKERING, op de Berlikumermarkt, te Leeuwarden.

DE Gezigtkundige Glazen- en Brillenslijper J. POLAK, berigt het geëerde Publiek, dat hij dagelijks te spreken of te ontbieden is bij F. MULDER, op de Wæze, letter D, no. 33, te Leeuwarden, en verblijft daar gedurende de Kermis; zijne kunde en ervarenheid in het vak der Gezigtkunde bekend bij de voornaamste Professoren, Doctoren en Oculisten in ons Koningrijk, gepaard met een alleruitmuntendst assortiment van BRILLEN en alles wat tot dit vak behoorende is, geeft hem het vertrouwen, dat des benoodigd zijnden hem met hunne gunst zullen vereeren. Woont in de Muiderstraat, no. 16, te Amsterdam.

M. BACHER, van Amsterdam, maakt aan de Dames bekend, dat hij alhier gearriveerd is met een nieuw assortiment MODEGOEDEREN en NIEUWIGHEDEN, als: Hoeden voor het saizoen, Berritz, gekleede en ongekleede Mutzen, Dansjaponnen, Coiffures met Goud en Zilver, Echarpes en Fichus, Satijnen en andere Schoenen, Handschoenen, Linten enz. — Staat met eene Kraam op de Langepijp, in de laatste roef.

JOHAN BISCHOFER, uit Tirol, is alhier aangekomen met fraaije en fijne HEEREN- en DAMES HANDSCHOENEN, verkoopt best ZEEMLEDER en overigens alle soorten van LEDER. Staat met eene Kraam op de Langepijp.

BIJ S. TULP, op de Tweebaksmarkt te Leeuwarden, zijn uit de Hand te Koop: 2 beste Marmeren SCHOORSTEENMANTELS.

Harddraverij te Harlingen.

DE HARDDRAVERIJ welke te Harlingen, op den 7 Julij ll. zoude plaats hebben, heeft door menigvuldigen regen, geen voortgang kunnen hebben; ten dien einde wordt bekend gemaakt, dat W. S. REIDSMA, Kastelein in het Wapen van Harlingen, bij de Franekerpoort, met permissie van Edel Achtbare Heeren Burgemeester en Wethouders der stad Harlingen, op Zaturdag den 21 Julij 1832, gedenkt te laten Verharddraven, te vereeren: *Eene fraaije ZILVEREN ZWEEP*, door Paarden niet ouder dan drie jaren, en tot genoegen der Keurmeesters.

Kaatspartij te Franeker.

MET vereischt consent gedenkt de Kastelein BEEREND WIJTSMA, te Franeker, in het Kaatsveld, op Zondag den 22 Julij 1832, te laten Verkaatsen: *Drie extra zware ZILVEREN LEPELS.* De Liefhebbers worden verzocht vroegtijdig te compareren.

MET consent van het Grietenijbestuur, gedenkt de Kastelein HOMME WIJTZES de VRIES, te Achlum, benevens eenige Liefhebbers, aldaar op Zondag den 22 Julij 1832, des namiddags ten 3 ure, te laten Verkaatsen, en aan den winner vrij te vereeren: *Drie ZILVEREN LEPELS.* De Liefhebbers worden uitgenoodigd zich vroegtijdig aan te geven.

HARDDRAVERIJ.

MET toestemming van het Edel Achtbaar Grietenijbestuur van Rauwerderhem, gedenkt de Kastelein P. P. van der MEULEN, op de Dille, op Donderdag den 26 Julij 1832, des namiddags precies ten 2 ure, te laten Verharddraven, en vrij te vereeren: *Eene fraaije met ZILVER gemonteerde ZWEEP* tot prijs, en een *fraai PIKEURS HOOFDSTEL* tot premie, door Paarden die geen Stads prijs hebben gewonnen en tot genoegen der Keurmeesters zijn; welke keuring zal plaats hebben des voormiddags ten elf ure.

EEN ZEILMAKERSKNECHT, zijn werk goed verstaande, kan direkt werk bekomen bij *M. J. VAN KLOOSTER*, Mr. Zeilmaker buiten het Hoogend te Sneek.

*** De kunst om Vuurwerken te maken.

BIJ den Boekhandelaar L. SCHIERBEEK, op de Nieuwestad te *Leeuwarden*, wordt uitgegeven:
De kunst om op eene gemakkelijke wijze allerlei soorten van VUURWERKEN te maken. Naar de derde Fransche uitgave. Met 10 platen, waarop eene menigte figuren. De prijs is 90 cents.

Te LEEUWARDEN, bij P. KOUMANS SMEDING, bij de Hoeksterpoort, Letter K, no. 176.

VERSLAG

over den Staaf en het Beheer van de Provincie Vriesland, uitgebragt door den Heere GOUVERNEUR, in de Vergadering der Provinciale Staten, gehouden te Leeuwarden, op Dingsdag den 3 Julij 1832.

EDEL GROOT ACHTBARE HEEREN!

Openden wij ons Verslag van het vorige jaar met eene korte beschouwing der omstandigheden, waarin ons dierbaar Vaderland, ten gevolge van den Belgischen opstand verkeerde, en somden wij in een kort bestek bijeen, de voorbeeldelooze inspanningen en opofferingen van allerlei aard, welke de ingezetenen, ook van dit Gewest, met geestdrift aan het Vaderland bragten, het tijdstip sedert UEd. Gr. Achtbs. laatste bijeenkomst verloopen, is niet minder rijk in gebeurtenissen welke vermelding verdienen, maar door mij slechts aangestipt zullen worden, voor zoo veel dit Gewest, en deszelfs ingezetenen, daarbij betrokken zijn; — wij zullen dan in meer dan één opzigt gelegenheid hebben, om, bij de omstandigheden waarin wij verkeerd hebben, op het voorledene met welgevallen terug te zien, en om weder te doen uitkomen, met hoe veel bereidwilligheid en ijver de maatregelen door den Koning in het algemeen belang genomen, in Vriesland steeds ten uitvoer gebragt zijn, en de loffelijkste medewerking gevonden hebben.

En wanneer wij het nu verloopene jaar in het geheugen terug roepen, dan vestigt zich onze aandacht vóór alles met een dankbaar maar tevens met een verrukt gevoel op dien glorierijken tiendaagschen veldtogt welke in de geschiedenis van ons Vaderland, ja van geheel Europa, onuitwischbaar aangeteekend zal blijven als een meesterstuk van krijgskunde, moed en beleid van den Opperbevelhebber en van dapperheid, krijgstucht en volharding van een leger waarvan een aanzienlijk deel slechts sedert eenige maanden te zamen gekomen, en in de krijgsdienst geoefend was, maar uit de kern der natie te zamen gesteld, en voor de heiligste zaak te wapen gekomen, op het woord des Konings, voorwaarts! en onder het geleide van den Held van Waterloo, eene onweerstaanbare kracht uitgeoefend, en den trotschen vijand, tot eene schandelijke en overhaaste vlugt genoodzaakt heeft.

De velden van Hasselt en Leuven zijn daar, om aan het nageslacht te getuigen dat het Oud Nederlandsche bloed nog in de aderen stroomt, en om aan den Prins van Oranje eene eerste plaats onder de grootste Veldheeren van Europa te verzekeren; terwijl het dankbaar Vaderland, zijnen naam steeds met liefde en eerbied, bij die van zijne doorluchte Voorvaders, de stichters en verdedigers van onze vrijheid en onafhankelijkheid, noemen zal.

Ook Vriesland, Edel Gr. Achtb. Heeren, deelde rijkelijk in den roem welke deze onvergetelijke dagen over geheel Oud Nederland verspreid hebben.

Het is hier de plaats niet om in bijzonderheden te treden, of de bewegingen van het leger te volgen, en het deel aan te teekenen hetwelk de voor Vorst en Vaderland uitgetrokkene ingezetenen van dit Gewest aan de behaalde overwinningen gehad hebben; hetzij genoeg hier ter eere van die allen te vermelden, dat zonder te spreken van de vrijwilligers en lotelingen welke bij de onderscheidene korpsen van het leger ingedeeld en daarbij hunne pligten met eer en roem vervuld hebben, de bataillons schutterijen, geheel uit Vriezen te zamen gesteld, waar hunne diensten gevorderd zijn, steeds met lof en onderscheiding vermeld zijn, den besten krijgstucht onderhouden, vermoeijenissen en ontberingen met opgeruimdheid ondergaan hebben, en toen het er op aankwam den vijand onder de oogen te zien, die dapperheid, kloekmoedigheid en onverschrokkenheid aan den dag gelegd hebben, welke zelfs aan oude en in de dienst verharde krijgslieden tot eere zoude strekken.

De overwinningen door ons leger behaald, gingen met verliezen gepaard; onder hen die voor het Vaderland vielen, waren er ook van dit Gewest; wij wijden hun een eervol aandenken, en danken het weldadig Opperwezen, dat het getal derzelve niet grooter geweest is, want het verdient met opzien tot den Alzegenaar, wiens onzigtbaar schild, de onzen in den strijd gedekt heeft, vermeld te worden, dat het getal van hen die wij te betreuren hebben, opmerkelijk gering is, in verhouding tot het vijandelijk vuur en alle andere oorlogsgevaren, waaraan de onzen blootgesteld zijn geweest, en welke zij hebben moeten trotseren of verduren.

Maar deelden de Vriezen in de gevaren welke van de krijgsdienst onafscheidelijk zijn om tot de overwinning te geraken, ook zij deelden in de eerbewijzen, welke daaraan verbonden zijn, eerlang zal het eermetaal vervaardigd uit de kanonnen op den vijand veroverd, op de borst van allen prijken, en sommigen wier bijzondere daden van moed, beleid en trouw, aan het scherpziend oog der Koninklijke Prinsen en Bevelhebbers niet verborgen zijn gebleven, hebben reeds van den Koning de daartoe bestemde eervolle belooningen ontvangen, en het strekt ons voorzeker allen ten genoegen, mannen in ons midden te mogen zien, aan welke deze onderscheiding is ten deel gevallen en hun en tevens allen welke zich zoo roemrijk van de op hen rustende taak gekweten hebben, daarvoor alhier de verdiende hulde toe te brengen.

Bedekte de tiendaagsche Veldtogt ons geheele leger met eer en roem, vreemde invloed alléén, verhinderde ons de vruchten daarvan in het verraderlijke Brussel te gaan plukken, — Gij weet het Edel Gr. Achtb. Heeren. — Het zegevierend leger moest op onze grenzen terugtrekken, en nog staat hetzelve daar, om naar omstandigheden de onderhandelingen die kracht, die ernst, die nadruk bij te zetten, welke onze geliefde Koning voor de eer en onafhankelijkheid van het dierbaar Vaderland noodig zal achten, en schoon de loop van die onderhandelingen, ons steeds en sedert zoo lang in eene pijnelijke onzekerheid omtrent de gevolgen daarvan laat, stemmen wij allen gereedelijk daarmede in, dat het juist aan die ernstige, die mannelijke houding, welke ons Vaderland aangenomen heeft, toe te schrijven is, dat men niet reeds sedert lang over ons en zonder ons naar welgevallen beschikt heeft; maar dank zij de gelukkige overeenstemming welke tusschen den Koning en geheel de Natie bestaat; het geheele Vaderland is overtuigd, dat door volharding, en door volharding alléén het doel waarnaar wij streven, billijke voorwaarden van afscheiding, bestaanbaar met de eer, onafhankelijkheid en welvaart van Oud Nederland verkregen kunnen worden; die overtuiging kweekt bij de groote en belangrijke opofferingen welke reeds voor het Vaderland gedaan zijn, het gevoel der heilige verpligting in ons aan, om zoo de nood dit vordert, alle mogelijke krachten in te spannen, om het verlangde maar billijk doel te bereiken, en den Koning daartoe in staat te stellen.'

En in de daad Ed. Gr. Achtb. Heeren, het Nederlandsche hart klopt hoog in den boezem, bij de overdenking van het schoon tafereel hetwelk ons Vaderland thans aan geheel Europa oplevert; — terwijl in meerdere of mindere mate, verdeeldheid, onrust, oproerige bewegingen en opgewonden hartstogten, de maatschappelijke banden in bijna alle staten van Europa schudden, of dreigen te verbreken, heerscht hier de grootste overeenstemming en eensgezindheid in wenschen en bedoelingen; — een klein, maar orde-, rust- en vrijheidlievend volk, schaart zich als één man om den beminden Koning, die, gelijk zijne Voorvaderen, met beredeneerde vastheid voor de onafhankelijkheid en welvaart van Nederland waakt; die overeenstemming schept magt, en vereenigt hulpmiddelen, welke de krachten der natie schier te boven schijnen te gaan, verwekt eenen eerbiedwekkenden indruk, en geeft aan ons Vaderland in de schaal van Europa een gewigt en belang, waarop wij te meer trosch mogen zijn, naar mate onze grootste kracht niet gelegen is in het leger dat onze grenzen dekt, maar in de zedelijke kracht welke de eenstemmige gezindheid van de geheele natie uitoefent; waar Vorst en Volk zoodanig vereenigd denken en handelen, en vast besloten zijn, zich geene voorwaarden te laten opdringen, welke met het geluk, de welvaart en de onafhankelijkheid van het Vaderland onbestaanbaar zijn, daar moet door wijze en kloeke volharding eindelijk de zaak van regt en billijkheid zegevieren. — Volharden wij dan ook om, wanneer dit gevorderd wordt, naar ons vermogen de maatregelen welke door den Koning tot behoud van het Vaderland voorgeschreven worden, te helpen schragen; ik zeg volharden wij daarin, want het afgeloopene tijdperk levert voldoende bewijzen op, dat Vriesland hierin niet te kort schiet.

De buitengewone omstandigheden, waarin het Rijk voortdurend geplaatst is geweest, hebben zoo wel in het voorgaande als in dit jaar bijzondere voorzieningen ter bestrijding der staatsbehoeften noodzakelijk gemaakt; tot dat einde zijn vrijwillige leeningen geopend; door ruime deelnemingen in die negotiatien, zijn de gedwongene heffingen over de beide jaren, die in geval de vrijwillige inschrijvingen niet voldoende waren, zouden hebben plaats gehad, voorgekomen geworden.

De ingezetenen van Vriesland hebben ter dezer gelegenheid op nieuw van hunne bereidvaardige medewerking doen blijken, en niettegenstaande dat onderscheidene van dezelve de inschrijvingen hebben doen bewerkstelligen in plaatsen buiten de provincie gelegen, hebben de inschrijvingen voor de twee leeningen van 1831 nogtans bedragen de niet onaanzienlijke som van *f* 1,405,770, terwijl de negotiatie van 1832, de kapitale som van *f* 2,763,700 heeft opgebragt. — In 's Rijks schatkist is alzoo door de hierboven genoemde leeningen uit deze provincie de aanzienlijke som van *f* 4,169,470 overgebragt.

Hoezeer aanzienlijk deze som ook zij en van de bereidwilligheid van zeer velen getuigt, om ook zonder gedwongene maatregelen in de behoeften van de Schatkist te helpen voorzien, is het echter ook aan geen redelijken twijfel onderhevig, dat niet *allen*, welke dit hadden kunnen doen, aan de vrijwillige negotiatien deel genomen hebben, en eenige weinigen zich op eene andere wijze tegen de gevolgen van eene geforceerde geldheffing, of geheel, of gedeeltelijk gedekt, of wel de kans daarvan geloopen hebben; — dat dit bij sommige anderen onaangename indrukken en tot het maken van aanmerkingen op de vrijwillige negotiatien als dezulken niet kunnende treffen, aanleiding gegeven heeft, is niet te verwonderen, maar wanneer men de moeijelijkheden en bezwaren in het oog houdt, welke aan geforceerde geldheffingen voor allen, verbonden zijn, en het meer verkiezelijke dat er in gelegen is om in de buitengewone behoeften van den Staat, zonder dwangmiddelen te voorzien, dan zal men aan die weinigen, welke in omstandigheden waren, om deel aan de vrijwillige negotiatien te kunnen nemen en het echter niet gedaan hebben, het gevoel niet benijden van zich aan eene heilige pligt onttrokken te hebben, maar indachtig aan de spreuk: doe wel en zie niet om, te vreden zijn, die pligt naar vermogen volbragt te hebben. — Ook tot het personeel der defensie van het Vaderland heeft Vriesland in het verloopen tijdperk proportioneel bijgedragen.

De ligting der Nationale Militie voor 1831, bepaald bij de Wet van den 29 November 1830, ontoereikend geweest zijnde, tot aanvulling van de manschappen aan de korpsen ontbrekende, en dit ontbrekende, door de toen plaats hebbende gevechten niet juist bepaald hebbende kunnen worden, werd bij Besluit van den 16 Augustus 1831, bevolen eene ligting tot aanvulling van de ontbrekende manschappen bij de Nationale Militie, op den voet van Art. 16 der Wet van 8 Januarij 1817, uit de klassen van 1827, 1828, 1829 en 1830. — Die ligting bedroeg in het geheel 4000 mannen; Vriesland moest daarin 340 man leveren.

Reeds op den 12 September 1831 had de eerste afgifte van manschappen plaats, de tweede volgde op den 15 dier maand, en de derde op den 6 October daaraanvolgende, waardoor en door latere overleveringen van primitief om wettige redenen niet opgekomenen van het contingent 316 mannen overgegeven en in dienst werden gesteld.

Aan dat contingent bleven dus 24 man ontbreken, maar hiervan moeten 20 afgetrokken worden, welke niet opgeroepen hebben kunnen worden, zonder het maximum van één man der 300 zielen bevolking, uit sommige klassen en Gemeenten te overschrijden, hetgeen volgens Art. 8 van het Besluit, waarbij de ligting bepaald was, in geen geval mogt geschieden; terwijl de overige vier moesten blijven ontbreken, omdat twee van deze, bij mangel van bewijzen van dienst, die ten gevolge der gebeurtenissen in het Zuiden van het Rijk niet te verkrijgen waren geweest, door de Militie-Raden gedesigneerd hebben moeten worden, doch later bevonden zijn, bij hunne korpsen present te zijn, waarom zij, ingevolge eene beschikking van Zijne Majesteit, omtrent zoodanige gedesigneerden, daarna niet gereclameerd of opgeroepen zijn; terwijl de andere twee, die Schiermonnikoog moest leveren, door dit eiland niet geleverd konden worden, zoo door gebrek aan voorwerpen, als omdat het Besluit der ligting op die gemeente, waarin de nog niet vervallene klassen, alle vroeger reeds geheel dienstpligtig waren geworden, niet van toepassing kon gemaakt worden.

Bij Koninklijk Besluit van den 16 Augustus 1831, no. 24, werd de opzending naar de mobiele Schutterijen bepaald, van de schutters van den 1sten Ban, uit de ligting voor de *gewone* jaarlijksche aanvulling der Schutterijen voor 1831.

De overleveringen dier Schutters hadden reeds plaats voor de rustende Schutterijen, op den 8 en 14 September daaraanvolgende, en voor de dienstdoende op den 7 October.

Het getal der overgegevenen, van de eerstgenoemde Schutterijen, heeft in het geheel beloopen 558, en dat der laatstgemelden 120, te zamen 678.

Van de daartoe opgeroepenen zijn tot hiertoe niet meer dan 21 afwezig gebleven, onder dewelken één die door den Koning voorloopig bij wijze van gunst, om bijzondere redenen verschoond is, terwijl de overigen allen om wettige redenen verhinderd zijn geworden aan hunne verpligting te komen voldoen.

De geheele sterkte der mobiele Schutterijen van dit Gewest, de vrijwilligers er onder begrepen, bedroeg volgens de laatste, door de Afdeelingen daarvan ingezondene veertiendaagsche rapporten 4097 mannen.

De ligting voor de Nationale Millitie voor 1832, had weder als naar gewoonte en op de bij de wet bepaalde tijdstippen plaats; het contingent dier ligting is op één man van de 300 zielen bevolking, en alzoo op het maximum, bepaald geweest; dat van Vriesland bestond uit 686 man boven de aanvulling van 5 ontslagenen op grond van Art 21 der wet van 8 Januarij 1817 waardoor het contingent 691 man kwam te bedragen; daarvan werden op de bepaalde tijden aan de Militaire Autoriteit 675 man overgegeven; 4 man bevonden zich reeds vrijwillig in dienst, 3 man moesten bij gebrek aan voorwerpen voor Schiermonnikoog blijven ontbreken, terwijl de overige 9 door afwezigheid of andere wettige redenen nog niet in dienst gesteld hebben kunnen worden.

Zien UEd. Gr. Achtb. uit dit korte overzigt hoe regelmatig de ingezetenen van dit Gewest aan hunne verpligtingen, zoo ten aanzien der Militie als van de schutterij voldoen, aangenaam is het voor mij er te kunnen bijvoegen dat ik steeds getuige mogt zijn van de gepaste geestdrift, waarmede zij die door het lot daartoe geroepen wierden de pligt om tot verdediging van het Vaderland mede te werken, op zich genomen hebben.

Wanneer ik nu overgaan zal, om UEd. Gr. Achtb. ook namens Heeren Gedeputeerde Staten, met de belangrijkste bijzonderheden bekend te maken, welke sedert UEd. Gr. Achtb. jongste bijeenkomst vermeld behooren te worden, is het verblijdend omtrent de uitkomsten van den Landbouw een meer gunstig tafereel, dan in de laatste jaren, aan UEd. Gr. Achtb. te mogen aanbieden. — Werden aller wenschen niet geheel bevredigd, over het algemeen echter was het jaar 1831, voor den Landman niet ongunstig, en mogt eenigzins strekken, om ten minsten de ontmoediging voor te komen welke vorige misgewassen onder hen verspreid hadden, en zoo niet bij sommigen de schaden van vorige jaren eenigzins te herstellen, dan ten minsten verder verval voor te komen.

Het Koolzaad heeft over het algemeen een zeer goed gewas opgeleverd, het aanhoudend vruchtbare weder deed de planten welig groeijen, bloeijen en rijpen, ook het gunstige weder gedurende den dorschtijd, droeg bij, om het zaad droog en goed te winnen. — De hoeveelheid van het geoogste was zeer uiteenloopende, in de grietenijen Wonseradeel, Barradeel en Franekeradeel, heeft de oogst door eene hagelbui veel geleden; de prijzen waren hoog, zoodat deze bouw goede opbrengsten heeft aangebragt.

De Winter- en Zomergarst slaagden beiden zeer goed, de kleur, zwaarte en gesteldheid der korrel van de Wintergarst liet weinig te weinig te wenschen over; de oogst van de Garst in Zeeland over het algemeen niet gunstig uitgevallen zijnde, vond de Vriesche Garst op de Hollandsche markten een goed debiet met voordeelige prijzen; Zomergarst werd evenredig weinig uitgezaaid, maar is van eene voortreffelijke hoedanigheid geweest.

Schoon het gewas van de Rogge, vooral in de Zandstreken als gunstig moge beschouwd worden, beantwoordde hetzelve niet overal aan de verwachting welke men er van had opgevat; de strenge nachtvorsten op het einde van April ingevallen, en de ongezonde gesteldheid der landen, ten gevolge der veelvuldige regens van het vorige jaar, schijnen de geheele ontwikkeling der Rogge hinderlijk te zijn geweest, zoodat er vele stuifaren en ligt gevulde aren gevonden werden; de prijs van de Rogge is steeds gunstig geweest; ook de Tarwe gaf aan den Landman door de bestendige goede prijzen, voordeelige uitkomsten, alhoewel met betrekking tot de hoeveelheid, de oogst slechts middelmatig geweest is, en niet geheel beantwoord heeft, aan de vooruitzigten welke dit gewas opleverde.

De Haver heeft een goeden oogst opgeleverd; de kwaliteit was over het algemeen gezond en zwaar van korrel, hoewel van sommige landerijen, het beschot bij de afwerking uit de hand viel; het spoedig rijpen, nadat de korrel zich gevormd had, beschouwt men als de oorzaak daarvan.

De Boekweit was met weinige uitzonderingen buitengewoon zwaar en groot en van eene uitmuntende kwaliteit; de inoogsting is bij de alhier bestaande gewoonte om de Boekweit op het veld af te dorschen, door schoon en droog weder begunstigd; de prijzen waren zeer voldoende en leveren den Landman eene wenschenswaardige vergoeding op, voor de vorige bijna geheele mislukking van dit gewas.

De vlaslanden hebben eene middelmatige hoeveelheid uitgeleverd, doch de hoedanigheid was algemeen fraai.

Ik mag ter dezer plaatse voor UEd. Gr. Achtb. niet verbergen, dat het artikel in het verslag van het vorig jaar omtrent *het uit bloeijende Lijnzaad* geplaatst, tot aanmerkingen aanleiding gegeven heeft, welke mij door eene bekwame hand medegedeeld zijn, en welke ik van genoeg belang voor de Vriesche Landbouw reken, om dezelve hier hoofdzakelijk op te nemen, en alzoo aan de beoordeeling van de daarbij belanghebbenden te onderwerpen.

Deze aanmerkingen komen hierop neder, dat de velden met nieuw Riga's Zaailijnzaad bezaaid, lang, sterk, lijmig en fijn Vlas voortgebragt hebben, terwijl daarentegen de akkers met zoogenaamd wit bloeijend zaad bezaaid, kort, dor en stekelachtige soorten opgeleverd hebben; dat het Vlas uit het laatstgenoemde zaad gekweekt, niet van de zoo vereischt wordende lijmachtige deelen is voorzien, als de deugdelijkheid van alle vlassoorten vordert; — dat de vlassoort in Vriesland reeds altijd van eenen grofachtigen en droogen aard zijnde, en alzoo in fijnheid bij die van Zeeland en Braband achterstaande, het van het hoogste belang voor Vriesland is, om de lijmachtige bestanddeelen van den vlasstengel te bevorderen, dan hetwelk geheel wordt tegen gewerkt, door het gebruik van wit bloeijend zaad, waarvan het eenige voordeel is, dat bij aanhoudende regens, gedurende dat het vlas te velde is, de stengel door zijne grovere zelfstandigheid beter weerstand kan bieden, als het vlas van ander zaad uitgezaaid. — Wanneer men nu hierbij nog in aanmerking neemt dat slechts een gering gedeelte van het Vriesche vlas tot binnenlandsch gebruik gebezigd, en het overige meestal naar Engeland en Schotland verzonden wordt, dat de voornaamste vereischten van het uit te voeren vlas zijn, het lijmachtige fijne, daar gewone dorre grove vlassen niet dan tot merkelijk verminderde prijzen te plaatsen zijn, dan schijnt het in het belang van de Vriesche vlasteelt, veeleer wenschelijk het uitzaaijen van wit bloeijend zaad *voor te komen* dan hetzelve te *bevorderen*.

Deze aanmerkingen aan UEd. Gr. Achtb. mededeelende en bekend makende, zal het best zijn dezelve aan den toets der ondervinding overtelaten, mij vertuigd houdende dat deze vermogend zal werken, om de landbouwers omtrent hunne ware belangen voor te lichten.

De zoo belangrijke aardappelen teelt, heeft eene ruime, groote hoeveelheid en van eene zeer goede soort opgeleverd, en voorzeker is deze oogst een der voordeeligste van de vijf laatste jaren geweest; de verscheping welke van dit product in de drie laatste maanden van het vorige jaar, hoofdzakelijk naar Holland heeft plaats gehad is zeer belangrijk geweest en wordt op ten minste 425.000 mudden berekend, terwijl gelijk UEd. Gr. Achtb. bekend is, de voorraad alhier in het voorjaar aanwezig, nog overvloedig voor de behoeften was, en bij het minder gunstige vooruitzigt omtrent het gewas der vroege aardappelen van dit saisoen tot billijke prijzen afgezet is kunnen worden.

Het houtgewas en de hakbosschen hebben sterk gegroeid.

Zoo ongunstig de bijenteelt in het laatst vorige jaar is geweest, zoo voordeelig is dezelve in 1831 uitgevallen; het aanhoudend gunstige weder, heeft de zwermen vermeerderd en veel honig en was voortgebragt; de prijzen van deze beide producten zijn echter laag.

De verbouwing van Cichorei werd in het voorjaar van het vorige jaar door den hoogeren prijs van dit gewas eenigzins aangemoedigd; in Ferwerderadeel werden 174 bunders daarmede bebouwd, de uitkomsten zijn gunstig geweest, en schoon de prijzen merkelijk gedaald zijn, schijnt de gelegenheid tot verkoop tegen gemiddelde prijzen aan te houden.

Het is te betreuren dat de gefabriceerde Cichorei die grootendeels den Rijn wordt opgevoerd, door een tolregt gedrukt is, bijna gelijkstaande met de waarde van het product zelve, en dat daardoor de Cichorei fabrieken welke vroeger hier zoo bloeijend waren thans meest allen in eenen kwijnenden staat zijn, en de bouw van dit gewas, welke aan zoo veel handen arbeid verschaft, daarmede evenredig vermindert.

De graslanden leverden overvloedig en krachtig gras op; het hooi is uitmuntend en ook overvloedig gewonnen.

De runderen kwamen mager van de stal in het land, doch groeiden voorspoedig, maar hebben echter, in vergelijking van andere jaren, karig zuivel aangebragt, hetwelk hoofdzakelijk moet worden toegeschreven aan den staat van ziekte en de ongemakken welke het vee vroeger te verduren hadden; men mag zich echter vleijen dat die nadeelige gevolgen thans geheel geweken zijn, en de volkomene gezondheid van het vee en de gunstige vooruitzigten op een vruchtbaar saisoen, dit jaar vele verliezen zullen helpen vergoeden, welke de landbouw geleden heeft.

Het gemaak van boter was, om de reeds hiervoor opgevene redenen niet ruim, hierbij behoort echter niet uit het oog verloren te worden, dat het in 1830 en 1831 gestorvene getal runderen door de omstandigheden welke te zamen liepen niet aangevuld is kunnen worden, en dat deze omstandigheid ook tot mindere uitkomsten leiden moest; de kwaliteit van de gemaakte boter was zeer goed en voldoende.

De gemiddelde prijs van de boter gedurende het jaar 1831 volgens opgaven der markten van Leeuwarden en Sneek bedaagt *f* 34 : 20; de hoogste prijs was in de maand Maart *f* 50 en de laagste in de maand Junij *f* 27. De uitvoer van boter heeft in het voorledene jaar bedragen 4,030,795 N: pond., nagenoeg gelijk staande met die van het zoo ongunstig jaar 1830, maar naauwelijks twee derde van vorige goede en middelbare jaren.

De steeds hooge prijs van de kanter kaas heeft ten gevolge gehad dat het gemaak van dit product vrij aanzienlijk is geweest.

De gemiddelde prijs van de grove kaas, was volgens de hiervoorgemelde marktprijzen *f* 19 à *f* 20; de hoogste in de maand September *f* 22, de laagste in de maand Mei *f* 17; de uitvoer van grove kanter kaas was meer dan dubbel van die van 1830 en heeft 554,996 N. pond. bedragen.

Wanneer men de omstandigheden in overweging neemt waarin ons Vaderland zich gedurende het afgeloopene jaar bevonden heeft, en tevens daarbij let op die welke in andere Rijken bestaan hebben, dan zal het geene verwondering baren, dat de buitenlandsche handel van dit Gewest daaronder zeer aanzienlijk geleden heeft. — De opstand in Polen, het uitbreken der Aziatische braakloop, de belemmeringen welke daardoor in den handel met de Oostzee, welke voor Vriesland zoo belangrijk is, ontstaan zijn, hebben dan ook ongunstige uitkomsten te weeg gebragt.

In Harlingen is gedurende het jaar 1831 een getal van 240 schepen uit zee binnengekomen, zijnde 117 minder dan in het vorig jaar; door het weinige debiet van timmer- en gezaagd hout uit algemeene oorzaken voortspruitende, en de mindere behoefte welke aan paalhout bestaat, zoo uit hoofde van de aanzienlijke verbeteringen welke de zeeweringen sedert eenige jaren ondergaan, als de weinige schaden welke dezelve over het algemeen ondervonden hebben, is de aanvoer van hout aanmerkelijk verminderd, zoo dat met 122 schepen slechts circa 15.000 tonnen Oostzeesche en Noordsche houtwaren aangebragt zijn; hetgeen in vergelijking met het vorige jaar eene vermindering van 110 ladingen uitmaakt.

18 Schepen bragten ruw Engelsch klipzout aan, en 20 andere rogge, tarwe en andere granen.

Eene vergelijking van de staten van uitvoer over het jaar 1831 met die van vorige jaren, doet zien, dat behalven de uitkomsten welke ik U Edel Groot Achtb. reeds omtrent de boter en de kaas opgegeven heb, de verzendingen van vlas en huiden naar Engeland minder dan te voren zijn geweest; ook de ongemalene schors vond minder afzet; maar overigens leveren deze staten niets bijzonders op, waarop de aandacht van UEd. Gr. Achtb. in het belang van deze Provincie gevestigd zoude behoeven te worden; de verzending van paling naar Engeland gaat regelmatig voort, in 1831 is 45,000 ℔ meer dan in 1830 afgescheept.

De Groenlandsch en Straat Davis Visscherij Maatschappij te Harlingen gevestigd, is eindelijk eene gelukkiger uitkomst dan in vorige jaren te beurt mogen vallen; twee door dezelve uitgeruste schepen zijn te huis gekomen met 3 walvisschen en 5349 robben, en de enorme hooge prijzen waarvoor de walvisch- en robbetraan verkocht is, zal een voordeelig saldo opleveren, en de moed en het verlangen aanmoedigen en bevestigen, om door nieuwe uitrustingen, dezen tak van nijverheid, welke vroeger in ons Vaderland zoo bloeijende was, te doen herleven, en tot eene bron van welvaart en levensonderhoud van velen te doen strekken.

De buitenlandsche scheepvaart was voor de Vriesche kof- en smakschepen zeer onbeduidend, en heeft zich meest bepaald tot het in ballast naar Noorwegen en de Oostzee verzeilen om aldaar beladen te worden; dan, de vrachtprijzen, waren uithoofde van het groot getal vrachtzoekende schepen, zeer laag, en de uitbarsting van de Cholera in de Russische en Oostzeesche havens oefende wijders op deze scheepvaart eenen zeer ongunstigen invloed uit, waarvan alle afrekeningen van reederijen de treurige bewijzen opleveren.

Ook de binnenlandsche scheepvaart welke door tjalkschepen verrigt wordt, kwijnde ten gevolge van minder vervoer; het meerder gebruik van steenkolen waardoor dat van turf vermindert, oefent op deze scheepvaart eenen gevoeligen invloed uit; in Julij en Augustus, dienden eenige tjalken tot ligters van de in quarantaine liggende schepen, en vonden daarin, en later in het vervoer van aardappelen eenige vergoeding voor de werkeloosheid waarin vele dezer schepen gedurende de eerste helft van het jaar verkeerd hadden.

Aangemoedigd door de premien vroeger op den aanbouw van schepen voor de buitenvaart uitgeloofd, ondervonden onderscheidene scheepstimmerwerven in Vriesland gedurende dien tijd meerder welvaart en billijke voordeelen; bij het ophouden dier premien en de ongunstige vooruitzigten, gaan de scheepstimmerwerven weder achteruit; in 1831 zijn te Grouw, te Joure en te Lemmer slechts ieder één kofschip op stapel gezet.

De Steenbakkerijen hebben in het afgeloopene jaar onafgebroken kunnen werken, en ook groote kwantiteiten steen aangemaakt, maar het debiet van dit fabrikaat was daaraan niet geëvenredigd; de redenen daarvan laten zich gemakkelijk uit de tijdsomstandigheden afleiden, welke het bouwen en aanleggen van werken, zoo veel mogelijk doen uitstellen; Pannen- en Estrikfabrijken deelden ook in dit verminderde debiet, naar buiten.

De Houtzaagmolens hebben weinig kunnen werken, geen debiet in gezaagd hout van eenig belang voorkomende, is het natuurlijk dat er een stilstand in het malen moest plaats hebben.

De Oliemolens, schoon de kwantiteiten van olie uit de provincie Groningen aangevoerd wordende, aanzienlijk zijn, beijvert zich de concurrentie vol te houden, en het gefabriceerde af te zetten.

De Zoutkeeten hebben in het jaar 1831 eenig ruimer debiet gehad, en schoon in haren toestand alzoo geene vermindering schijnt plaats gehad te hebben, is en blijft het niet te ontkennen, dat die toestand kwijnende en achterlijk is, en dat het steeds als eene hoogst wenschbare zaak te beschouwen is, dat maatregelen tot opbeuring van deze belaegrijke fabrijken, waarvan er nog veertien meer of minder werkende in deze Provincie aanwezig zijn, door het Gouvernement genomen worden.

In het afgeloopene jaar zijn er weder eenige Branderijen en ook Bierbrouwerijen buiten werking gesteld; zijnde thans van de vier en veertig nog in deze Provincie aanwezige Branderijen, 26 in werking, waaronder 5 Disteleerderijen of Branderijen van de 1ste klasse, zoodat er thans 18, waaronder éénе der 6de klasse, stil staan, terwijl van de 26 bestaande Bierbrouwerijen, nu nog 20 in werking zijn.

De omstandigheden waarin ons Vaderland gedurende het tijdstip, hetwelk wij thans beschouwen, verkeerd heeft, hebben de zorgen van de Administratie in de eerste plaats, met de werkzaamheden tot dezelve betrekking hebbende, bezig gehouden; ook uu, gelijk in het vorig jaar, mogen wij den ijver prijzen van de onderscheidene besturen en autoriteiten welke tot medewerking in dezen zijn geroepen, en de goede en regelmatige uitvoering van al de voorgeschrevene maatregelen, zijn daaraan mede toe te schrijven

De rondreize welke ik, schoon door omstandigheden slechts in weinige Grietenijen gedaan heb, geeft mij geene aanleiding om UEd. Gr. Achtb. bijzondere aanmerkingen mede te deelen, welke vermelding verdienen of het nemen van maatregelen zouden vorderen; deze rondreizen ook moetende strekken om de regelmatigheid en gelijkvormigheid in de administratie der Gemeenten te bevorderen, is het mij bijzonder aangenaam te bespeuren, dat dit doel hoe langs hoe meer bereikt wordt.

De gewone inspectie der Zeeweringen, door eene Commissie van Heeren Gedeputeerde Staten, heeft dit jaar weder als naar gewoonte plaats gehad. — Over het algemeen hebben de zeeweringen, in den afgeloopen winter weinig of geene schaden geleden, zoodat de onderscheidene Dijksbesturen in de gelegenheid zijn geweest hunne middelen tot gewone herstellingen en wenschelijke verbeteringen aan te wenden en daar waar dit mogelijk was, de Dijksfloreenen te verlagen; de zorg en ijver waarmede de Dijksbesturen voor de veiligheid van de zeeweringen waken en alles aanwenden wat tot verbetering van dezelve strekken kan verdient alhier gunstige vermelding.

Er is echter één Dijksbestuur, hetwelk in zeer ongunstige omstandigheden verkeert, dewijl de middelen waarover hetzelve beschikken kan, in geene verhouding staan tot de uitgestrektheid en belangrijkheid van de Zeewering en de kosten welke tot behoorlijk gewoon onderhoud of buitengewone herstellingen van dezelve gevorderd worden; ik bedoel het Workumer Nieuwland; dan dewijl omtrent dit onderwerp de vereischte voordragten aan UEd. Gr. Achtbs. deliberatien in derzelver tegenwoordige bijeenkomst onderworpen zullen worden, zal het niet noodig zijn, daaromtrent thans in eene meerdere ontwikkeling te komen.

De Provinciale Zeewerken geven tot geene bijzondere vermelding aanleiding, ook deze hebben weinig geleden, echter heeft het gedeeltelijk wegslaan van de buitenkist aan de Zuider Zeewering van de stad Harlingen, aanleiding gegeven om dit zoo zeer belangrijk werk met buitengewone zorg te inspecteren en de maatregelen in overweging te nemen, welke nu ter versterking van dit steeds zorgelijke punt aan te wenden zoude zijn. — Op de begrooting van dit jaar was voor de herstelling van het bestaande werk reeds eene som uitgetrokken; dan het is bij de inspectie wenschelijk en noodzakelijk voorgekomen de steenen voeting waarmede een gedeelte van deze Zeewering in 1826 reeds aanvankelijk gedekt is, over de lengte van 60 el door te trekken, en de helft daarvan in dit en de wederhelft in het volgende jaar te bekostigen; de aanbesteding van dat werk heeft plaats gehad, en schoon de som daarvan voor dit jaar, die welke daarvoor bij de begrooting toegestaan was overtreft, zal dit meerdere geheel kunnen gevonden worden, uit het overschot dat de gunstige aanbesteding van eenige andere werken oplevert, terwijl de verdere kosten van dit werk op de begrooting voor 1833 gebragt zijn. — Hier door zal dit vrij ongunstig gelegen gedeelte van de Zeewering, op eene allezins voldoende wijze verzekerd en de vrees welke dit punt bij hevige stormen wel eens opleverde, geheel opgeheven zijn.

Korten tijd geleden heeft de Waterstaats-Commissie de Nieuwe Zijlen geinspecteerd, en bevonden dat de defecten aan het buiten metselwerk toenemen, zonder dat daardoor echter merkbare veranderingen, welke op de veiligheid van deze zoo belangrijke waterkeering en waterlossing invloed zouden kunnen uitoefenen, waargenomen zijn; dan ofschoon, voor zoo veel zulks voor menschelijke berekeningen vatbaar is, de staat waarin zich dit werk bevindt, geene dadelijke vrees voor de veiligheid van de Provincie oplevert, is het echter ook niet te ontkennen dat het onvermijdelijk noodzakelijk is, in tijds bedacht te zijn om de gevolgen voor te komen, welke uit eene verdere toeneming van de bestaande defecten zoude kunnen geboren worden, en ten dien einde het tijdstip te bepalen waarop de afdamming van de Nieuwe Zijlen zal behooren plaats te hebben, en de voorbereidende maatregelen vast te stellen, welke dit zoo hoogst belangrijk werk zullen behooren vooraf te gaan. — Geheel dit onderwerp zal aan UEd. Groot Achtb. overwegingen bloot gelegd en onderworpen worden.

Het strekt mij tot een bijzonder genoegen UEd. Gr. Achtb. al verder te mogen mededeelen dat de daarstelling van den Leppedijk reeds zoo verre gevorderd is, dat dezelve binnen weinige weken voltooid zal zijn; — de moeijelijkheden welke gelijk UEd. Gr. Achtb. bekend is zich ten aanzien van eene onteigening bij minnelijke schikkingen van de gronden voor dien Dijk in de Grietenij Opsterland opgedaan hadden, en ten gevolge waarvan het noodige Koninklijk Besluit aangevraagd en ontvangen was, om eene onteigening van dezelve, op regterlijk gezag te doen plaats hebben, zijn door menigvuldige conferentien en schikkingen uit den weg geruimd, zoo dat ik tot mijn groot genoegen niet verpligt ben geweest, eindelijke executie aan dat Besluit te geven.

De nuttigheid van deze waterkeering welke algemeen erkend wordt, de verbeterde rigting aan dezelve gegeven, en het doelmatig bestuur waaronder de Leppedijk geplaatst zal worden, schijnen aan de Provincie al die gunstige gevolgen te verzekeren, welke er van verwacht mogen worden. — Al de overige Provinciale werken worden naar behooren onderhouden; de aanbestedingen welke van dezelve in den loop van dit jaar hebben plaats gehad, zijn meest alle onder de daarvoor geraamde kosten gebleven; de weinige werken welke in het algemeen verrigt worden, en de groote concurrentie, die daaruit onder de aannemers voortspruit, is de waarschijnelijke oorzaak van deze goedkoopere aanbestedingen.

Ik heb mij in de onaangename noodzakelijkheid gevonden, in dit voorjaar ter kennisse van Heeren Gedeputeerde Staten te brengen, dat een gedeelte van het huis door mij bewoond, wegens aanmerkelijke verzakkingen, eene buitengewone herstelling on vermijdelijk vorderde en heb alstoen aan Hun Ed. Gr. Achtb. voorgesteld, deze herstelling met eenige verbeteringen te doen vergezeld gaan; eene buitengewone toelage uit den post van onvoorziene uitgaven, om die van gewoon onderhoud te suppleren, is tot dat einde door Heeren Gedeputeerde Staten voorgedragen en door Zijne Majesteit toegestaan.

Bij de voltooijing van den Straatweg van Leeuwarden naar de grenzen van de Provincie Groningen, gebleken zijnde, dat de kosten welke daartoe geimpendeerd zijn, de gecierden overtroffen en dat op de daarvoor bestemde fondsen een te kort bestond, heeft Zijne Majesteit, na uit 's Rijks Kas daartoe in evenredigheid bijgedragen te hebben, de noodige autorisatie verleend, om het reeds genegotieerde kapitaal van ƒ 300,000 met nog ƒ 16000 te vermeerderen, en daarbij tevens bepaald, dat de opkomsten der tollen aan de Provincie worden afgestaan, tot dat de rentebetaling en aflossing van het kapitaal van ƒ 316000 geheel zal hebben plaats gehad.

Schoon de vergelijkende staten van inkomsten der afgestane tollen op de Straatwegen in dit jaar een verschil in minder met het vorige jaar opleveren, kan ik UEd. Gr. Achtb. echter de verzekering geven, dat de interest betaling en aflossing welke op der 1 Julij hebben plaats gehad niet alleen uit de inkomsten bestreden zijn, maar dat de zelve bovendien een niet onaanzienlijk overschot overig laten.

De dagelijksche administratie van dit Gewest levert weinige bijzonderheden op, de algemeene wetten en bepalingen worden met naauwkeurigheid achtervolgd, en hetgeen tot verbetering of tot nuttige einden ingevoerd of aanbevolen wordt, beantwoort aan het doel.

De maatregelen ter bevordering der Koepokinenting leveren daarvan een bewijs op; in het jaar 1831 zijn 10,576 voorwerpen gevaccineerd, zijnde nagenoeg het dubbel van het jaar 1830.

Met leedwezen moet ik hierbij echter vermelden, dat de natuurlijke kinderziekte in vele Gemeenten geheerscht heeft; het getal der daaraan in 1831 overledenen bedraagt volgens de ingekomene rapporten 15, maar dewijl die ziekte ook nog in dit jaar blijft bestaan, is het te vreezen, dat de vooringenomenheid van sommigen tegen de vaccine voortdurend tot ongelukkige uitkomsten aanleiding zal blijven geven. — Het Reglement ter bevordering der Koepokinenting, verbeterd, volgens de aanmerkingen daaromtrent door UEd. Gr. Achtb. in derzelver laatste bijeenkomst gemaakt, is reeds sedert een geruimen tijd, aan de goedkeuring van het Gouvernement onderworpen, maar tot hiertoe niet terug ontvangen.

Mogt overigens in het afgeloopen en dit jaar de staat der gezondheid van de ingezetenen weinig te wenschen overlaten, geene middelen worden onbeproefd gelaten, om die zegening voortdurend te bestendigen, en waren wij tot hiertoe gelukkig genoeg van door Gods goedheid gespaard te blijven van de ramp welke andere Rijken en Gewesten zoo gevoelig geteisterd heeft, worden ook alhier de vereischte maatregelen voorbereid en genomen, om wanneer de aziatische braakloop in dit Gewest mogt ontstaan, de meest spoedige en doelmatige hulp, verzorging en onderstand aan de lijders te kunnen toebrengen. — In alle Steden en Grietenijen zijn tot bereiking van dat oogmerk Commissien benoemd, en de Hoofd-Commissie met het oppertoezigt daarover belast, is kort geleden door mij alhier geinstalleerd. Mogten de vereenigde pogingen van zoo velen de meest heilzame gevolgen hebben, wanneer de gevreesde omstandigheden ook hier mogten verschijnen!

De bevolking van dit Gewest is in het afgeloopen jaar wederom toegenomen: op

1 Januarij 1831 bedroeg dezelve		205,511 (*)
In 1831 zijn geboren	6933	
„ „ „ gestorven	4619	
geeft eene vermeerdering van		2,314
Waarbij nog moet gevoegd worden wegens meerdere personen welke uit andere Provincien ingekomen, dan uit dezelve vertrokken zijn		27
Zoo dat de bevolking op 1 Januarij 1832 was		207,852

In het personeel der Gemeente Besturen hebben slechts weinige veranderingen plaats gehad, de Heer *R. van Kleffens*, Burgemeester der stad Dockum, heeft, uit hoofde van zijne reeds hooge jaren, zijn ontslag uit die betrekking gevraagd; Zijne Majesteit dit ontslag verleend hebbende, heeft tevens den Heer *W. F. van der Weide*, in deszelfs plaats tot Burgemeester van Dockum benoemd, welke die functie onlangs aanvaard heeft.

De Heer *M. O.* Baron *thoe Schwartzenberg en Hohenlansberg*, tot hiertoe Grietman van het Bildt, is door Zijne Majesteit tot Grietman van Wonseradeel benoemd.

Bij het laatstvorige Verslag is reeds aangemerkt geworden, dat de financiële gesteldheid der Gemeenten, door de vele buitengewone uitgaven, waartoe de drang der omstandigheden aanleiding gaf, minder gunstig was, dan wel in vorige jaren; de oorzaken welke deze uitgaven noodzakelijk gemaakt hebben, voor het meerendeel nog bestaande, is hiervan het gevolg, dat de Gemeenten ook bij voorduring daarin hebben moeten voorzien, hetwelk tot het daarstellen van buitengewone middelen in verscheidene Gemeenten aanleiding heeft gegeven; aanvankelijk zijn wel de noodige fondsen om in de behoeften van de vrouwen, kinderen en verdere betrekkingen van de ter verdediging van het Vaderland uitgetrokkene Schutters en Vrijwilligers te voorzien, op vele plaatsen door vrijwillige bijdragen te zamen gebragt, maar naar mate zich sommigen daaraan onttrokken, is het meer verkiezelijk geoordeeld, die uitgaven op eene andere en meer algemeen dragende wijze te vinden, en hebben de Gemeenten, al naar de omstandigheden waarin zij zich bevinden, deze uitgaven bestreden, hetzij uit de gewone inkomsten, waar die toereikende waren, hetzij door middel van geldleeningen of personeele omslagen.

Ter verligting van deze uitgaven is aan sommige Gemeenten zeer te stade gekomen, het door Zijne Majesteit op voordragt van Heeren Gedeputeerde Staten genomen Besluit, van den 15 April 1832, waarbij de twee percent van de gewone inkomsten der Gemeenten over de jaren 1822 tot en met 1827, welke vroeger voor andere einden in de Gemeentekassen gereserveerd waren gebleven, tot bestrijding van de hiervoor bedoelde en andere buitengewone uitgaven, disponibel gesteld zijn.

Ofschoon de opbrengst van de Plaatselijke belastingen in vele Gemeenten vrijwel aan het geraamde bedrag heeft beantwoord, heeft echter die van het gemaal en de sterke dranken in sommige Gemeenten vrij aanzienlijke verminderingen ondergaan; — de afwezigheid van een groot aantal consumateurs thans bij het leger dienende, de matige prijs der aardappelen, boekweit, garst en peulvruchten, en over het algemeen, minder vertier, kunnen als oorzaken van die vermindering, worden aangemerkt.

De arrestering van de jaarlijksche begrootingen der Gemeenten heeft dit maal weder binnen den anders gewonen en voorgeschreven tijd niet kunnen geschieden.

De onzekerheid waarin men in het laatst van het jaar 1831 verkeerde, omtrent de voorgedragen wetten ter voorziening in de Staatsbehoeften van 1832 en de veranderingen en wijzigingen welke daardoor in de bestaande plaatselijke belastingen dezer Provincie noodzakelijk zouden hebben kunnen worden, deden het aan Heeren Gedeputeerde Staten geraden oordeelen, bij eenen provisioneelen maatregel de noodige voorschriften aan de Gemeenten te geven, ter verzekering van de dienst gedurende de drie eerste maanden van dit jaar, en dewijl gedurende dien tijd de hiervoor bedoelde oorzaken ophielden, zijn dan ook de begrootingen voor dit jaar alstoen gearresteerd en aan de Gemeenten toegezonden.

De opneming en sluiting der Gemeente Rekeningen over 1830, heeft wel door de omstandigheden des tijds eenige vertraging ondervonden, maar wordt echter met den meesten spoed doorgezet, zoodat dit werk eerlang geheel zal zijn ten einde gebragt.

Alhoewel de opmaking en invordering der kohieren van jaarlijksche hoofdelijke omslagen van Gemeenten, ten gevolge der reeds omtrent dit onderwerp vroeger gegevene voorschriften geene bijzondere hindernissen ontmoette, hebben Heeren Gedeputeerde Staten echter ten gevolge van eene op last van Zijne Majesteit door het Departement van Binnenlandsche Zaken afgezondene Circulaire, het niet ondienstig geacht, ook op dit belangrijk werk der Plaatselijke Besturen, eene algemeene instructie te arresteren, welke na Zijner Majesteits goedkeuring te hebben erlangd, aan de Besturen is verzonden en bevorderlijk zal zijn, om dit onderwerp overal op eene gelijke en regelmatige wijze te doen behandelen, terwijl aan de ingezetenen daarbij de waarborg verzekerd is, dat de reclamatien welke zij tegen hunne aanslagen, in de personeele omslagen meenen te hebben, voortaan, na door den geheelen Stedelijken en Grietenij Raad onderzocht en voorloopig beslist te zijn, aan de eindelijke uitspraak van Heeren Gedeputeerde Staten tegelijk met de vaststelling van het kohier onderworpen moeten worden.

Omtrent het onderwijs, heb ik geene dan gunstige berigten aan UEd. Gr. Achtb. mede te deelen; het getal der schoolgaande kinderen is in 1831 met 584 vermeerderd; hetzelve heeft toen 32096 kinderen bedragen; wanneer men deze uitkomsten met die van de beide vorige jaren te zamen neemt, dan zal men wel geen meer afdoende bewijzen kunnen bijbrengen, van den gunstigen invloed welke de bezorgdheid van het Gouvernement, ter bevordering van het lager onderwijs, uitoefent; de Plaatselijke Besturen bevorderen op eene loffelijke wijze het kosteloos onderwijs van behoeftige kinderen; het getal van zoodanige leerlingen is met ongeveer 300 vermeerderd.

Niettegenstaande de ongunstige omstandigheden waarin het Vaderland in 1831 verkeerde, en de menigvuldige geldelijke opofferingen, welke de ingezetenen hebben gedaan, heeft het lager Schoolwezen evenwel weder eenige verbeteringen ondergaan; er zijn vijf Schoollocalen verbeterd, en zeven nieuwe gebouwd, alle naar behooren ingerigt. — Op het Heerenveen is eene nieuwe Fransche School opgerigt, waarop tevens onderwijs wordt gegeven in de Engelsche en Hoogduitsche talen, in de meetkunde en in de aardrijkskunde enz.; daarentegen zijn er drie Scholen vervallen, waaronder eene Fransche te Sneek. — Ook in dit jaar zal 700 veel de omstandigheden het gedoogen, met de verbetering der Scholen worden voortgegaan, en ter goedmaking der daartoe benoodigde kosten, waar dit vereischt wordt, toelagen gegeven worden.

(*) In het Verslag van het vorig jaar heeft eene misstelling plaats gehad, tot verbetering waarvan strekt, dat:

Volgens de laatste telling op den 1 Januarij 1830 de bevolking *niet* bedroeg 205,461 maar 202 995, zoo dat dezelve gedurende dat jaar tot 205,461 en *niet* tot 207,927 gekommen is, weshalve de bevolking op primo Januarij 1831, door toevoeging van een getal van 50 inwoners, welke zich uit andere Gewesten in deze Provincie hadden nedergezet, bestond uit 205,511 zielen.

Te [illegible] is voor rekening van de Provincie een huis voor woning van den Onderwijzer gekocht en ingerigt, en eene geheel nieuwe School gebouwd.

De kweekschool te Leeuwarden van welke in den vorigen jare vele leerlingen als Schutters of Vrijwilligers waren uitgetrokken, is in den laatst afgeloopen Cursus weder geheel met nieuwe leerlingen aangevuld geworden.

De Latijnsche Scholen worden wel bezocht en kweeken voor de hoogescholen bekwame en met lust, ijver en smaak voor de Studien toegeruste jongelingen op.

De heer *K. Stert*, Rector der Latijnsche School te Dockum is onlangs overleden; de noodige voordragt tot vervulling van die vacature is reeds opgezonden.

Het hooger onderwijs aan 's Rijks Athenaeum te Franeker voor een tijd afgebroken, is na de terugkomst van de Heeren Studenten, uit het leger, op nieuw hervat:

Ik mogt op den 10 October van het voorleden jaar het genoegen smaken, die edele jongelingschap onder aanvoering van de dappere Officieren van de compagnie flankeurs, waartoe onze Studenten behoorden, te Franeker te verwelkomen en dezelve geluk te wenschen met de eer en roem waarmede zij, de aan hunne bestemming anders vreemde loopbaan, gedurende de zoo merkwaardige veldtogt vervuld hebben.

Het Eermetaal kort geleden aan elk hunner uitgegeven, zal een blijvend getuigen opleveren van 's Konings hooge goedkeuring, en verlangen tevens om het aandenken van den edelen geestdrift te bestendigen, waarmede hier en elders de studerende jeugd zich in de hagchelijkste omstandigheden aan de zaak van Vorst en Vaderland verbonden en toegewijd heeft.

De studien worden met vlijt en ijver betracht en de loffelijkste getuigenissen worden deswegens door de Heeren Hoogleeraren afgelegd.

Aan den toegang tot en het gebruik van de Bibliotheek is voor de Heeren Studenten eene meerdere uitbreiding gegeven, en de wijze waarop daarvan gebruik wordt gemaakt, toont reeds het nuttige van deze vergunning aan.

Het heeft Zijne Majesteit behaagd mij in eene nadere betrekking tot het Rijks Athenaeum te plaatsen, door mij tot Curator van hetzelve, in plaats van wijlen den Heer *Mr. P. J. J. van Scheltinga* te benoemen; — deze vereerende benoeming, zal mijne pogingen doen verdubbelen, om alles aan te wenden wat tot den bloei en de bevordering der belangen van Franekers Athenaeum maar eenigzins strekken kan.

De contingenten der Provincien in de grondlasten op de gebouwde en ongebouwde eigendommen, zijn voor zoo verre die de eerste negen maanden van het loopende jaar betreffen, gelijk als in het voorafgaande jaar gebleven, zoodat Heeren Gedeputeerde Staten bij UEd. Gr. Achtb. afwezigheid, dit contingent onder de verschillende Gemeenten op gelijken voet gerepartitieerd hebben. — Het is UEd. Gr. Achtb. bekend dat de grondlasten over de drie laatste maanden van dit jaar berekend zullen worden naar de uitkomsten der kadastrale schattingen; de voorbereidende werkzaamheden om dit zoo belangrijke werk tot stand te brengen en de executie daarvan met de maand October aanstaande mogelijk te maken, zijn en worden met kracht doorgezet; de laatste kantonnale Vergadering is op den 27 der vorige maand gehouden.

Schoon de algemeene uitkomsten van de kadastrale werkzaamheden nog niet bekend zijn, en de repartitie der grondlasten tusschen de Provincien op grond van die uitkomsten nog moet worden te gemoet gezien, is er wel geen twijfel aan, of de toepassing daarvan zal aan deze Provincie eene vrij aanzienlijke verligting in het totale montant der door dezelve optebrengen grondlasten te weeg brengen, en daardoor bewezen en bevestigd worden, hetgeen trouwens aan geen redelijken twijfel onderhevig was, hoezeer onevenredig dit Gewest sedert lang in de grondlasten gedragen heeft.

Wij mogen ons derhalven verheugen dat de kadastrale werkzaamheden door den vasten wil des Konings onafgebroken voortgezet en nu welhaast ten einde gebragt zullen zijn, en dat Nederland daardoor ook weder het bewijs oplevert, dat met volharding, ijver en zorg de grootste moeijelijkheden overwonnen kunnen worden, en wij op onzen bodem eene vreemde plant tot rijpheid en vrucht gebragt hebben, die op den oorspronkelijken kwijnt en verdort.

Dat de menschelijke gewrochten de volmaaktheid niet kunnen bereiken, en dat het werk der schattingen ook daarvan bewijzen zal kunnen opleveren, is niet alleen mogelijk, maar denkelijk, ja zeker; maar zoude het niet onbillijk zijn, bij die uitzonderingen stil te staan, liever dan het algemeene nut, hetwelk door dit zoo moeijelijk en omslagtig werk gesticht is, te erkennen en te roemen.

Wat deze Provincie betreft, reken ik het mij ten pligt den ijver, naauwkeurigheid en onpartijdigheid te vermelden, waarmede al de Ambtenaren van het Kadaster hunne pligten vervuld hebben, en bijzonder de wel verdiende hulde aan den Heer Inspecteur *Sprée* toe te brengen, wegens de allezins doelmatige, oordeelkundige en geschikte wijze, waarop geheel dit zoo moeijelijk werk, onder zijne leiding, hier ten uitvoer gebragt is.

En zoo Ed. Groot Achtb. Heeren meen ik de voornaamste vakken van het bestuur van dit Gewest doorloopen en daaruit aangestipt te hebben, wat naar den geest en de bedoeling van dit verslag aan UEd. Gr. Achtb. behoorde medegedeeld te worden. —

Mij blijft echter nog eene moeijelijke taak te vervullen over; ik moet UEd. Gr. Achtb. nog spreken van de verliezen, die wij ondergaan hebben; ook in het afgeloopen tijdperk rukte de dood geachte en verdienstelijke mannen uit ons midden weg; reeds bij UEd. Gr. Achtb. jongste bijeenkomst, boezemde de staat der gezondheid van den Heer Griffier *Daniel Bonefacius van der Haer* bezorgdheid in, en zijne ongesteldheid alleen kon hem bewegen dezelve niet bij te wonen, maar eene reize tot herstel van zijne gezondheid te ondernemen; — mogten wij ons een oogenblik in het vooruitzigt verheugen, dat dit doel bereikt zoude worden, spoedig vervloog die hoop, en hij eindigde zijn nuttig en werkzaam leven op den 27 September van het voorleden jaar; — Langer dan ik waren UEd. Gr. Achtb. getuigen van de getrouwheid en ijver waarmede hij zijne veelvuldige en belangrijke werkzaamheden vervulde; elk uwer waardeerde zijne kundigheden, zijn welwikkend oordeel, zijne ervaring in het behandelen en behartigen der belangen van dit Gewest; ook ik Ed. Gr. Achtb. Heeren heb zijne verdiensten niet alleen als Staatsman, maar ook in onderscheidene betrekkingen leeren waarderen en hoogschatten en eene dagelijksche en vriendschappelijke omgang gedurende bijna vijf jaren, doet mij het verlies betreuren, van hem op wien in vollen nadruk de spreuk der orde van den Nederlandschen leeuw, aan hem door den Koning geschonken, Virtus nobilitat, toepasselijk was.

De Staat en dit Gewest verliezen in hem een trouw en ijverig ambtenaar, de Maatschappij een nuttig en verdienstelijk, de Kerk een waardig lid, en ik een vriend op wiens verlichte hulp en medewerking in mijne ambtsbetrekkingen, en op wiens vriendschap in het maatschappelijk leven, ik den hoogsten prijs stelde.

De vervulling van den zoo belangrijken post door het overlijden van den Heer *van der Haer* vacant geworden, heeft op de bij de Reglementen bepaalde wijze plaats gehad, en het heeft Zijne Majesteit behaagd uit een daartoe door Heeren Gedeputeerde Staten bij afwezigheid van UEd. Gr. Achtb. voorgesteld drietal den Heer Mr. *L. IJpeij* tot Griffier der Staten van deze Provincie te benoemen; daar echter deze benoeming uit hoofde van de bepalingen van art. 78 letter *f* en art. 89 van het Reglement omtrent de zamenstelling der Staten geen effect konde sorteren, zonder eenen vrijwilligen afstand van den Heer *S. Salverda*, behuwd vader van den Heer *IJpeij* als lid van Heeren Gedeputeerde Staten heeft deze Heer zich die opoffering getroost om de belangen van zijnen schoonzoon bevorderlijk te zijn, en heeft dezelve zich dan ook aan Zijne Majesteit geadresseerd, om uit zijne betrekking als lid van Gedeputeerde Staten ontslagen te worden, en na dat dit verzoek door Hoogstdenzelve toegestaan is, heeft de Heer *IJpeij* zijne functien als Griffier aanvaard.

Het Collegie van Gedeputeerde Staten heeft daardoor met leedwezen een lid uit deszelfs midden zien vertrekken, hetwelk sedert vele jaren volijverig de belangen der Provincie heeft helpen bevorderen, steeds bereid was vele en belangrijke werkzaamheden op zich te nemen, en op wiens gevoelen, inzigten en ondervinding het geheele Collegie den meesten prijs stelde.

De buitengewone vacature, welke door deze omstandigheid in het Collegie van Heeren Gedeputeerde Staten veroorzaakt is, zullen UEd. Gr. Achtb. in derzelver tegenwoordige zitting moeten aanvullen.

Wij hebben nog het verlies te betreuren van den Heer *A. D.* Grave *van Limburg Stirum*; slechts korten tijd mogt hij lid van deze Vergadering zijn, maar de ijver en welwillenheid, waarmede hij in andere betrekkingen werkzaam was, en zich de belangen van anderen in meer dan een opzigt aantrok, mogen ons doen besluiten dat dit Gewest in hem een ijverig voorstander van hare belangen gevonden zoude hebben.

De Ridderschap heeft in deze buitengewone vacature voorzien, gelijk de stad Leeuwarden een ander lid voor deze Vergadering benoemd heeft, in de plaats van den Heer *L. IJpeij*, wiens tegenwoordige functien die van lid dezer Vergadering hebben doen ophouden, terwijl eindelijk het eerste Kiesdistrict de vacature, veroorzaakt door de benoeming van den Heer Mr. *D. Fockema* tot lid van de Staten-Generaal, vervuld heeft.

En alsnu tot de werkzaamheden over zullende gaan, welke aan UEd. Gr. Achtb. zijn opgedragen, eindig ik met den welgemeenden wensch, dat dezelve met de beste uitkomsten voor het welzijn van het Vaderland in het algemeen, en van dit Gewest in het bijzonder, bekroond en gezegend mogen worden.

Ter LEEUWARDER COURANT-DRUKKERIJ.